

Міністерство освіти і науки України
Комунальний заклад вищої освіти
“Вінницька академія безперервної освіти”

Кафедра екології, природничих
та математичних наук

Науково-методичні підходи
оптимізації землекористування
Вінницької області в контексті стратегії сталого розвитку

Роботу виконала:

Бабій Наталія Едуардівна

Науковий керівник:

Нагорнюк О.М., кандидат
сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри екології, природничих
та математичних наук
КЗВО “Вінницька академія
безперервної освіти”

Актуальність теми: Нераціональність землекористування і структури земель призводить до масштабних екодеструктивних процесів та порушує екологічну рівновагу в екосистемах. Ситуація ускладнюється через світову продовольчу кризу, що штовхає багато країн до продовження інтенсивного використання земельних ресурсів. Отже, перед сучасним світом стоїть проблема оптимізації співвідношення еколого-ландшафтних систем для раціоналізації землекористування з метою досягнення екологічної рівноваги в екосистемах, за умови вирішення проблеми продовольчої безпеки та економічних інтересів держави.

Мета дипломної роботи – була оцінка екологічного стану землекористування Вінницької області та розробка науково-методичних підходів його оптимізації.

Об'єкт дослідження – агроландшафти Вінницької області.

Предмет дослідження – антропогенний вплив на агроландшафти Вінницької області.

Завдання:

- на основі інформаційних джерел визначити мету і завдання оптимізації землекористування;
- подати еколого-географічну характеристику об'єкта досліджень;
- запропонувати методику дослідження оптимізації землекористування;
- подати структуру фітоценотичного різноманіття Вінницької області ;
- запропонувати шляхи оптимізації землекористування Вінницької області.

Методи дослідження:

- польові (рекогносцирувальні, детально-маршрут-ні);
- камеральні (визначення таксономічного і типологічного фіторізноманіття в межах Вінницької області);
- комплексний, системний, ретроспективний і порівняльний аналізи (виявлення причинно-наслідкових зв'язків антропогенної трансформації природних фітоценозів, біоландшафтного різноманіття);
- міждисциплінарний, екосистемний, ландшафтно-екологічний і соціологічний підходи (для науково-методичного аналізу стану і перспектив розвитку екокоридору), математико-статистичні (обробки даних);
- картографічні (створення карт).

Гіпотеза дослідження полягала в тому, щоб дослідити фітоценози антропогенно-трансформованого Вінницької області.

Інноваційність результатів дослідження полягала в тому, що досліджено структуру оптимізації землекористування Вінницької області і запропоновано шляхи його оптимізації землекористування в структурі регіональної екологічної мережі. Це дозволить не лише зберегти біотичне і ландшафтне різноманіття, а й реалізувати цілі збалансованого розвитку досліджуваного регіону.

Теоретичне значення дослідження полягало в тому, що вивчено критерії вибору структурних елементів регіональної екомережі; подано еколого-географічну характеристику об'єкта досліджень; запропоновано методику дослідження фітоценозів Вінницької області ; визначено структуру фітоценотичного різноманіття Вінницької області; розглянуто шляхи оптимізації землекористування Вінницької області .

Практичне значення одержаних результатів полягає у збереженні природних фітоценозів Вінницької області на основі оптимізації землекористування з метою формування цілісної, функціонально-завершеної, структурно-репрезентативної, соціально-спрямованої регіональної екомережі, яка б розв'язувала не лише проблеми збереження біотичного і ландшафтного різноманіття.

Результати дослідження апробовано в:

- 1) Збірнику науково-методичних праць “Еколого-збалансований розвиток суспільства: стан, проблеми, перспективи”. Редкол.: О.В. Мудрак (гол. ред.) та ін. Вінниця: КЗВО “ВАБО”, 2021. Випуск №.3 С. 21-27

На виконання **першого та другого** завдання у магістерській кваліфікаційній роботі **розглянуто** фактори антропогенного впливу на земельні ресурси .

Подано науково-методичні підходи оптимізації землекористування Вінницької області .

Охарактеризовано мету і завдання магістерської кваліфікаційної роботи.

Охарактеризовано флористичні, фауністичні, геоботанічні (синдинамічні) і ландшафтні критерії вибору структурних елементів регіональної екомережі.

На виконання **третього завдання** у магістерській роботі **охарактеризовано** науково-методичні підходи оптимізації землекористування Вінницької області.

Подано екологічний стан земельних ресурсів Вінницької області.

Досліджено, аналіз змін запасів гумусу в ґрунтах, зміна вмісту фосфору в орному шарі ґрунту, зміна вмісту калію в орному шарі ґрунту.

Висновки

1. За показниками розораності території ступінь ерозійної небезпеки у агроландшафтах Вінницької області в цілому є катастрофічний - питома вага ріллі становить 72,5 %. Розораність земель на схилах $>3^\circ$ становить 27,5%, тобто ситуація також є передкризовою.

Загальна площа орних земель, які зазнали згубного впливу водної ерозії, складає 598265 га. Стан ґрунтів Вінницької області за показником еродованості ріллі є передкризовим, оскільки до ріллі залучено 35,6 % еродованих земель.

В цілому по області ситуація із вмістом гумусу нестабільна. В той час, коли в окремих господарствах приділяється увага збереженню родючого шару ґрунту, то в інших зростають площі ґрунтів збіднених на гумус. В цілому по області, за даними восьмого туру обстеження середній вміст гумусу становив 2,7%.

За останні 15 років середньозважений вміст P_2O_5 в ґрунтах області значно знизився, і за даними останнього туру обстеження становить 80,5 мг/кг ґрунту.

Середньозважений вміст K_2O в ґрунтах Вінницької області становить 99,2 мг/кг ґрунту. Спостерігається тенденція до зростання його вмісту протягом останніх 15 років.

За даними останнього туру обстеження показник кислотності ґрунтів у сільськогосподарських підприємствах Вінницької області становить 5,1-6,3.

Для поліпшення агроекологічної ситуації необхідно створити оптимальне співвідношення сільськогосподарських угідь в агроландшафті, яке для Вінниччини повинно бути таким: рілля має становити 35-45%, полезахисна лісистість – 7-10%, природні кормові угіддя – 45-58%.

Дякую за увагу!